

ΜΙΝΩΤΑΥΡΟΣ

Ο Ηλιακός Θεός της Μινωικής Κρήτης;

Ο Μινώταυρος περισσότερο έχει ταυτιστεί στην αντίληψή μας με ένα τερατόμορφο ανθρωποφάγο υβρίδιο ον που κατοικώντας στα σκοτεινά υπόγεια του κνωσιακού λαβύρινθου κατασπάραζε κάθε χρόνο επτά νέους και επτά νέες από την Αθήνα, σύμφωνα με έναν πανάρχαιο φόρο υποτέλειας της πόλης προς την αυτοκρατορία του βασιλιά Μίνωα. Γέννημα ενός ανομολόγητου έρωτα ανάμεσα στη βασίλισσα Πασιφάη και έναν όμορφο ταύρο, ο Μινώταυρος, θύμα της αποτρόπαιας όψης του, έζησε το δικό του δράμα ως απόρροια μιας ζωής μοναχικής και θλιβερής, καταδικασμένος να ζει στα όρια του ανθρώπινου μίσους και φόβου. Το τέλος του θηρίου – ίσως και η λύτρωσή του – ήλθε, κατά τον ελληνικό μύθο, με τη σφαγή του τελικά από τον Αθηναίο ήρωα Θησέα.

Μελετώντας όμως κανείς περισσότερο τα τεκμήρια της κρητομινωϊκής θρησκείας, μπορεί να υποπτευθεί βάσιμα πως ο κρητικός μύθος της ένωσης του ταύρου (ως άρρενος ουράνιας θεότητας) και της βασίλισσας Πασιφάης (ως θήλεος ουράνιας θεότητας) εμπεριέχει έναν σαφή συμβολισμό της ένωσης του ηλίου και της σελήνης στα πλαίσια ενός πανάρχαιου θρησκευτικού δράματος. Τα ίδια τα αρχαιολογικά δεδομένα συνάδουν προς τον ουράνιο χαρακτήρα του ταύρου: τα κέρα-

τα του ζώου χρυσώνονταν, πιθανώς πουν από την τελετουργική του θυσία, ενώ ένας ηλιακός ρόδακας ή πυροστρόβιλος συχνά στολίζει το μέτωπο ταυροκέφαλων ριτών (από Κνωσό και Μινωικές). Η ίδια η θέα των επιχρυσωμένων κεράτων του ταύρου θα έδινε την εντύπωση του μηροειδούς σχήματος της σελήνης. Μέσα στον ίδιο θρησκευτικό συμβολισμό φαίνεται να ανήκει και όλη εκείνη η "σειρά" των ταυροκέφαλων δαιμόνων της μινωικής θρησκείας, από όπου φαίνεται να προήλθε και η υβρίδια μορφή του Μινώταυρου. Είναι, μάλλον, δεν πρέπει να θεωρείται άσχετο με τον συμβολισμό του Μινώταυρου το γεγονός ότι ονομαζόταν και Αστερίων, και αυτού του λόγου απεικονίζεται σε πολλές παραστάσεις της μεταγενέστερης ελληνικής εικονογραφίας διακοσμημένος σε όλο του το σώμα με αστέρια. Σύμφωνα με την παράδοση λοιπόν, επίλεκτοι ταύροι προς θυσία ήταν εκείνοι που ήταν λευκοί και είχαν στο σώμα τους σταυρικές ή δισκοειδείς κηλίδες, εν είδει ηλιακών συμβόλων. Μια φευγαλέα ηχώ αυτής της ιδιαίτερης θέσης του ηλίου, της σελήνης και των άστρων στην κρητομινωϊκή θρησκεία ανιχνεύουμε στα ονόματα της Πασιφάης και του Αστερίωνα-Μινώταυρου αλλά και στις υποβλητικές παραστάσεις των ταυροκέφαλων ριτών, σπαράγματα ενός χαμένου πολιτισμού.

Δημήτριος Ν. Γαροφαλής
Αρχαιολόγος
Δ/ντής Σύνταξης

Αργυρό ρυτό σε σχήμα κεφαλής ταύρου από τις Μινωικές (Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο).